

ANDALUSIËRS

De Blauwe Andalusier is een van de oudste Spaanse rassen. Het ras is ingedeeld bij de mediterrane rassen; groot, sierlijk en slank. Het meest opvallende kenmerk is de blauwgrijze bevedering. Feitelijk zijn de blauwe Andalusiers van tegenwoordig nakomelingen van een groep kippen die in het midden van de negentiende eeuw naar Engeland werden geëxporteerd van uit Jerez de la Frontera, Spanje. Daar werden ze onderworpen aan kruisingen die hebben geleid tot het huidige type, met een meer intens blauwe, zwart gezoomde bevedering, waaraan de Britse fokkers de naam 'Blue Andalusians' gaven en ze werden vervolgens opnieuw ingevoerd in hun thuisland Spanje.

Vrij naar: *Razas de gallinas españolas*. 1989. Fernando Orozco Piñán.

ANDALUSIËRS

Door: Debby Roorda (België)

Eind van de lente van 2009 hadden wij weer eens 'naast de eieren gegrepen' en moesten dus eerst naar de winkel. Dat tezamen dat ik veel schone onkruidjes en groente -afval uit de keuken had deed ons spontaan besluiten dat we na een paar jaar zonder kippen ineens weer kippen wilden hebben. Voorheen in ons andere huis hadden we jarenlang allerlei krielen gehad, ook wel raskrielen, maar vooral mixjes en dan geselecteerd op wat wij er leuk uit vonden zien.

Maar nu, in een nieuw huis met nieuwe tuin en nieuwe omgeving wilden we het ook allemaal anders doen. Mijn man Bert en ik waren het er meteen over eens dat we nu een grote kippen wilden hebben, en ook een echt ras, bij een vereniging hier gaan enzovoorts. Dus wij 'op zoek' in de omgeving. En zo reden wij spontaan langs een kippenkweker van raskippen. Deze was echter op die zondag dicht, maar had een bord staan met welke rassen hij allemaal had. Ik was niet bekend met de Franstalige benamingen, dus schreef ze op en ging thuis op het internet zoeken. Het ras dat er uitsprong was de blauwe Andalusier. Wouw! wat een mooi, fier en sierlijk dier zeg. En als wij dat beiden zeiden, stond het vast dat we deze hoenders wilden gaan hebben. Verder gezocht op het net waar ze ook te krijgen zouden zijn, i.v.m. 'vers bloed' als je gaat fokken. Oei, moeilijk dus. En dat woordje 'dus' gaf nog meer vastberadenheid om te gaan trotseren. Het was en bleef 'dus' de blauwe Andalusier, in al zijn sierlijke pracht. Punt.

Bij de fokker zagen we zowel hennen als hanen, maar ze waren wat vaal van kleur. Totaal onbekend nog met het ras, want dit ras kende ik absoluut nog niet, vroeg ik waarom ze zo vaal waren, omdat ik andere had gezien op het internet welke veel scherper van kleur waren. Er werd ons keurig uitgelegd dat deze nog

jong waren, en nog verder op kleur zouden komen, en dat ze pas bij het tweede verenkleed, dus in het tweede jaar zeker zo mooi op kleur zouden zijn als die we gezien hadden. Nou, dat komt bij meer vogels voor dat ze pas in het tweede jaar echt op kleur komen, dus wie zijn wij om zijn woorden te betwijfelen? We hebben 7 hennen meegenomen, en daar we die hanen niet zo tof vonden besloten we meteen maar een 'bloedvreemde' haan elders te zoeken. We waren supertrots op onze 'echte Andalusiërs' en we konden niet wachten tot ze op kleur zouden komen.

Rechts: Mijn aanvangsmix-hennen met twee Andalusiër hanen. Duidelijk zie je dat de hennen nauwelijks gezoomd zijn, alsook dat de kammen niet zijn zoals de omvallende grote kammen van de Andalusiër hennen, en ook de witte oorlellen ontbreken.

Ondertussen gingen we naarstig op zoek naar een haan; op verscheidene advertentiewebsites in Nederland, België, Duitsland en Frankrijk werd gezocht. Op een gegeven moment vonden we iemand in de Pyreneeën die een haan aanbood voor 100 euro. Slik. En bijna zo gek om die te gaan halen zeg. 'Even vanuit België naar de Pyreneeën', hahaha. Toch nog de zoekvelden uitgebreid naar zo veel mogelijk kleindiervereenigingen in Nederland, België en Noord-Frankrijk; velen aangeschreven of ze een fokker van Andalusiërs binnen de vereniging hadden waar wij een haan van konden overnemen. Nergens en nergens succes. En toen stond er toch in het Waals district in een lijst iemand die ook Andalusiërs heeft. Meteen bellen, en ja, bingo! Wat waren wij superblij dat we van Paul een haan mochten halen. We zijn zelfs vrienden geworden met Paul en hij is een keer bij ons gekomen om onze kippen eens te komen bewonderen. Hij wist niet hoe hij het zeggen moest; ze waren gezond, ze zagen er wel leuk uit. En hij tipte voorzichtig dat we toch nog eens verder zouden kunnen kijken?

Dat was zeer vriendelijk verteld natuurlijk, want die hennen waren gewoon misbaksels waarin enkel heel vaag en ver nog de kleur van de Andalusiër op geplakt zit. Geen witte oorlellen, geen juiste vorm, niks. We waren gewoon broil (rommel) verkocht door de 'gerespecteerde' kweker.

Links: Hier zie je heel duidelijk het verschil als ik later al drie 'echte' hennen heb. Vooraan in het midden zie je een hen die veel scherpere zoming heeft, een betere blauwe grondkleur en witte oren.

Via hardnekkig zoeken hebben we uiteindelijk nog een betere hen en nog een haan bij een liefhebber in Nederland opgescharreld. In November 2009 zijn we spontaan met onze Belgische Andalusiërvriend Paul meegegaan naar een

tentoonstelling in Wittenburg, in Noord-Duitsland. Dat weekend hebben wij vele Andalusiërs gezien en dat waren wel echte! En we vonden ze prachtig. Bovendien waren de Duitse fokkers zeer open en vriendelijk en vertelden ons er van alles over. Met een hen of haan in de handen lieten ze ons vele goede en minder goede dingen zien, en dat is waardevolle praktijkles over hoe de Andalusiërs zouden moeten zijn.

Datzelfde weekend ben ik ook lid geworden van de Duitse Andalusiër-vereniging. Dat is geen grote vereniging, want heel Duitsland telt geloof ik nog geen 15 leden. Daaruit kun je ook opmaken dat er niet veel fokkers zijn, en ook niet veel Andalusiërs. Wij werden als beginnend maar overtuigd Andalusiër-liefhebber met open armen ontvangen. In december zijn we ook lid geworden van de-

zelfde kleindierverseniging in Weywertz waar Paul ook bij zit. Tja, anders heeft hij geen concurrentie hè?

Links: Twee Andalusiër hanen en een hen met fraaie kleur en zoming. De zoming kan nog wat verder doorlopen tot aan de poten.

Ik had op een kleine laptop digitale foto's van onze kippen van het thuisfront meegenomen naar de tentoonstelling in Duitsland. Aan de hand van deze foto's konden de grote kenners met jarenlange ervaring duidelijk zien en vertellen dat mijn twee hanen een aantal forse kamfouten hadden waar je beter niet mee verder moet gaan. De hen was redelijk. En de mix-hennen, eh,

daar praten we nu maar niet meer over hè?

Om ons als beginners te helpen hadden we op de tentoonstelling in Duitsland nog een hen en een haan, beiden heel mooi blauw gezoomd, van onze nieuwe Duitse vrienden gekregen. Dus trots als we waren. En zo zouden we dan in het voorjaar gaan beginnen met de beste haan en twee hennen. Maar zoals ook andere fokkers hadden wij de pech dat die mooiste haan binnen een paar weken helaas ter ziele ging. Reanimeren mocht niet meer baten. Ja, je bent best gek met je dieren hè? Zeker als het je beste haan is.

En zo kwam het dat we dus wel een aantal eieren hadden van de mix-hennen en de mooie haan, daar de mix-hennen in december eieren legden en de echte Andalusiërs keurig aan hun winterstop deden. Tja, en wat doe je dan? Dan leg je toch maar die eieren in de broedmachine, want dat zouden de enige nakomelingen zijn van de goede haan. We wisten immers inmiddels al hoe moeilijk het is om goede dieren te bemachtigen. Later in dat voorjaar hebben we de twee hanen met kamfouten erbij laten lopen en die eieren ook uitgebroed. Beter iets dan niets, dachten wij. En je kan op de foto zien dat de kuikens zeer zeker niet zuiver zijn.

Van deze Andalusiër-hennen en hanen hebben we toch nog een paar blauw gezoomde dieren gekregen die best goed scoren op de tentoonstelling. (foto links) Een haan en drie hennen hebben we daarvan gehouden.

Nadat we van de Nederlandse liefhebber nog twee oude hennen konden krijgen omdat hij ermee stopte, zijn we aan het opruimen gegaan. Onze aanvangs-mixjes zijn gegaan naar iemand die gewoon wat leuke kipjes wilde hebben en de twee hanen met kamfouten zijn in de pan gekomen, zoals ook geadviseerd was door de Duitse fokkers.

En ik kan zeggen: het vlees is zeer stevig en voortreffelijk van smaak!

Rechts: De eieren zijn zeker van een goed formaat. Wit, lichtelijk glanzend en glad van structuur. De eieren die wij mogen rapen van onze dames zijn bijna allen tussen de 65 en 75 gram, soms, als ze net aan de leg komen iets kleiner, en soms zelfs nog een grammetje erbij. En daar zijn wij heel tevreden over.

Andalusiër kippen heb je in drie kleuren: blauw gezoomde, vuilwitte en zwarte. Enkel de blauw gezoomden zijn erkend voor tentoonstellingen. Ook al kruis je twee blauw gezoomden met elkaar, dan nog krijg je kuikens in alle drie de varianten.

Rechts: Vuilwitte Andalusiër haan.

Zelf laat ik alle kuikens groot worden ongeacht hun kleur. Ik heb echter geen ruimte genoeg om ze ook allen te kunnen houden. Ze lopen hier op een weijtje, samen met een paar kalkoenen en parelhoenders. In het zomerseizoen met veel voedsel uit de natuur erbij gaat het zeker, maar in de winter is dat toch anders.

Dus probeer ik andere mensen die slechts een stel mooie kippen willen voor de eieren, blij te maken met vuilwitte of zwarte dieren. Op zich zijn deze ook mooi trouwens! Aan het eind van het seizoen dun ik uit tot de kippen welke ik werkelijk wil behouden omdat ik ze gewoon heel mooi vind, dan wel waar ik het volgende jaar mee verder wil fokken. En daar steek ik dan mijn centjes in om die ook in de winter goed te verzorgen en voeren etc.

Links: Een zwarte Andalusiër haan. De hen is niet raszuiver.

Ook hebben we ons zelf verscheidene hennen en hanen heerlijk laten smaken. Want het is tenslotte ook een eerlijk stukje scharrelvlees en je kan niet alles wat je uit het ei laat komen, behouden. Wij zijn kippenliefhebber in brede zin: het ernaar kijken, bezig zijn met opfokken en ermee voortplanten, om de eieren en ook de dieren zelf. Wat we uitselecteren en niet gemakkelijk 'kwijtraken' komt heerlijk bereid op de barbecue of op ons bord terecht. We hebben geen zin om er eindeloos mee te leuren.

Afgelopen zomer hebben we op een advertentie in Frankrijk twee hennen en een haan gekocht van twee en drie jaar oud, bij een fokker die ermee stopte, maar

helaas waren die dieren ziek. Dat kostte me inclusief transport zelfs 270 euro voor drie kippen en thuis kostte het me ook nog flink om ze op te lappen. Maar nu: ze zijn statig en fier en gezond en super. Ze hebben goede kammen en zoming tot op de dijen. Dat laatste is ook moeilijk te fokken of te behouden. Met dit stel onverwante hennen en hanen ga ik dit voorjaar fokken. Onze eigen gefokte haan met de twee Franse hennen en de Franse haan met al onze jonge en bij elkaar gescharrelde oude hennen.

Mijn verwachtingen zijn best hoog omdat ik op deze manier toch veel goede eigenschappen - en totaal bloed-onverwant - bij elkaar heb gekregen.

Rechts: Zeer fraaie hen, met ideale kamvorm.

Foktips algemeen

Eigenschappen waar je met het fokken op kan letten om te verbeteren zijn bijvoorbeeld de blauwe grondkleur, de zoming, de brede vorm van de veren met de ronde punten. Maar ook het mooie rode gezicht, de heldere rode kleur van de ogen, de stand van de kam: mooi opstaand beginnen en dan sierlijk naar een kant omvallen zonder zichtbelemmering bij de hen, en bij de haan hoog staand, met mooie aanzet boven de snavel en de vlag (kamhiel) los van de nek. Niet te veel kamtandingen en zeker geen vorktand of hangende kam. De lellen moeten mooi los van elkaar hangen, stevig en zonder vouwen, en liefst niet aan elkaar vergroeid onder de snavelaanzet. De oorschijven mooi glad, wit en ovaal.

Boven: Deze haan heeft de kamhiel vrij van de nek en vrij gladde oren, maar wat weinig kamtanden.

Links: De kamhiel van deze haan hangt te veel op de nek en de oren zijn erg geplooid. De haan op de bovenste foto krijgt bij mij de voorkeur als fokhaan.

Rechts en onder: Bij de hen behoort de kam eerst een stukje rechtop te gaan, en dan sierlijk naar een kant te vallen zonder het zicht te belemmeren. Mijn hennen hebben daar nog 'een vouwtje' in, een zig-zag en dat moet eigenlijk niet. De haan waarmee ik ga fokken heeft een heel stevige staande kam, waarmee ik hoop dat het vouwtje bij de nakomelingen afneemt. De oren zijn perfect.

Ook de benen mooi blauw van kleur, niet te bleek en zeker niet te roze. Moeilijk is om de contrastrijke zoming onder de keel hoog op te laten lopen, en nog moeilijker om de heldere zoming in het verenkleedje door te laten lopen op de poten tot aan de overgang naar de schubben.

De vorm van de Andalsiër is karakteristiek. Sierlijk, opgeheven houding, voor de hen en zeker ook voor de haan. De hen moet haar staart smal hebben, daarmee bedoel ik alsof je je handen met de palmen tegen elkaar hebt, dan zijn de richting van je vingers de richting van de staartveren. Dat is dus iets heel anders dan een rondstaande of open staart. De haan moet een mooi zwart zadelkleedje hebben, waar wel grondkleur en zoming in te vinden mag zijn, maar moet over zijn nek en rug wel een donker aanzien hebben. Glanzende lange smalle zadelferen die voor de staart aan weerszijden naar beneden hangen is toch echt heel mooi. En als je hier genoemde eigenschappen er goed in krijgt of houdt, dan mag je zeker trots op jezelf zijn.

Links: De zoming moet zo ver mogelijk doorzetten op de dijen tot waar de bevedering stopt op de schubben van de poot. Deze haan is wel wat licht van grondkleur en zoming.

Foktips kleur en zoming

Ik put mijn kennis uit bepaalde stukken die ik verzameld heb uit boeken, alsook het internet, al is daar concreet niet heel veel gericht op de Andalusiërs te vinden. En uit de mondelinge kennis die ik reeds op tentoonstellings- en Andalusiërclub-bijeenkomsten hongerig heb vergaard. Twee goede blauw gezoomde dieren, die in zo veel mogelijk eigenschappen uitblinken, zullen voor zover ik weet de beste kans hebben op goede nakomelingen. Hetgeen de ene - hen of haan - iets minder heeft, probeer je te zoeken in zijn of haar partner, zodat ze die eigenschappen goed kunnen complementeren. Bijvoorbeeld als de haan een donkere grondkleur heeft en grote brede zomen, dan mag de hen een iets lichtere grondkleur hebben. Zo ver ik weet is het niet dat de haan of hen juist 'dominante eigenschappen' moet hebben. Dit geldt zelfs zover dat je bij

dieren met een heel lichte grondkleur en zoming, een zwarte partner kan zetten om die grondkleur op te halen. De genetische zoming blijft dan zo goed als geheel behouden. En ook bij dieren met een heel donkere grondkleur en zoming kun je een vuilwitte partner zetten. Dus als je enkele zwarte of vuilwitte dieren uit je eigen foklijn aanhoudt, kun je grondkleur en zoming met behoud van je eigen bloedlijn - en dus ook de andere goede eigenschappen die je er al in hebt gebracht - beter op kleur krijgen.

Boven en rechts: Op deze foto's is het verschil in grondkleur en zoombreedte bij de hennen goed te zien.

Wat betreft de combinatie van een vuilwitte met een zwarte - daarbij maakt het ook niet uit welke van beide kleuren de haan heeft - zou je in theorie de meeste nakomelingen met een blauwe grondkleur krijgen. De praktijk weet ik nog niet.

Op dit moment heb ik geen ruimte genoeg om dat uit te proberen, maar zeker hoop ik volgend jaar daarvoor een extra ren beschikbaar te hebben. Men zegt dat bij deze combinatie de grondkleur wel blauw is bij een theoretisch flink percentage van de nakomelingen, maar dat deze zijn intensiteit verliest, alsook dat de genetische zoming, die bij beide ouders dus 'optisch' ontbreekt, ook beduidend minder intens en minder scherp getekend zal zijn.

Toch zegt de erfelijkheidsleer dat de ouderdieren wel een deel bewaren van de genetische zoming en dat doorgeven, en op die voet zou je dan de perfecte

jongen moeten krijgen. Dan vraag je je af waarom de grote fokkers, althans de fokkers die ik ken - en die hebben meest ook al een respectabele leeftijd en dus ook tientallen jaren ervaring - niet zelf met de perfectie spelen en dus alleen vuilwit met zwart kruisen. Maar die kruisen vooral de meest perfecte complementaire blauw gezoomde koppels.

Dus er zou dan toch een kern van waarheid moeten zitten in wat in de oude boeken geschreven staat (*zie onderaan dit artikel. Red.*) dat inderdaad de nakomelingen en diens nakomelingen van de vuilwit x zwart combinaties gaan vervagen.

Daar ik dit jaar over een eigen goede haan beschik, alsook een hele mooie heb aangekocht, heb ik dit jaar geen zwarte of vuilwitte dieren gehouden. Mede ook uit plaatsgebrek dit komend voorjaar, want je moet echt niet je 'reservehaan' bij je goede haan laten lopen tussen de hennen. Meestal zal de dominante haan de hennen treden, en stel nou dat dat je reservehaan zou zijn....

Links: Een van de oude hanen.

Tot slot

Ook al begin je met in je maag gesplitste mixjes, je leert er wel van en dan kom je toch steeds verder. Graag zou ik ook in contact willen komen met meer (beginnende) liefhebbers van dit sierlijk ras. In alle drie de kleuren zijn ze gewoon prachtig; in hun zwart kleedje, hun vuilwit-druppelkleedje of in de enige erkende

tentoonstellingskleur, het blauw gezoomd kleedje. En dat laatste kleedje spreekt werkelijk tot de verbeelding, al zijn er wel meer rassen die ook zo een mooi blauw gezoomd kleedje hebben, maar nooit zo perfect als de Andalusiërs!

U kunt contact met mij opnemen via mijn website

<http://users.skynet.be/lesclouris/>

Tip: In december 2011 zal in Duitsland 'de grootste Andalusiër tentoonstelling aller tijden' plaatsvinden, waarbij gepoogd wordt een recordaantal Andalusiërs groot en kriel bij elkaar te krijgen.

Een stukje geschiedenis

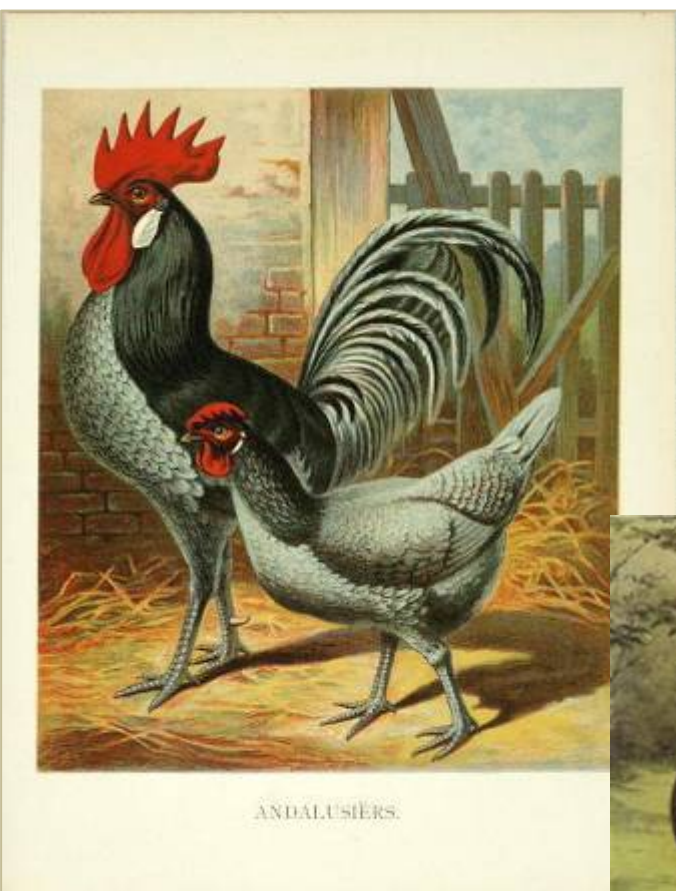
Door: Elly Vogelaar

Zoals u in het intro heeft kunnen lezen, is dit ras eigenlijk maar voor een klein deel Spaans te noemen. Het is feitelijk een Engelse creatie. De Spaanse fokkers erkennen dat ook en hebben de Andalusiërs (Gallinas de la Raza Andaluza Sureñas) opgedeeld in twee soorten: de *Gallina andaluza azul británica* en de *Gallina andaluza española*,

waarvan de laatste voorkomt in diverse kleurslagen, waaronder óók blauw, maar die zijn vrijwel ongezoomd.

De Asociación de Criadores d'Aus El Francolí zegt dat – volgens During - de eerste blauwe Andalusiërs in 1951 vanuit Gibraltar naar Engeland werden geëxporteerd. Andere bronnen noemen Jerez de la Frontera (bij Cadiz).

Links: Tekening door Christian Förster (NL) uit het Geïllustreerd Hoenderboek, 1888. De blauwe veren tonen nauwelijks donkere zoming en de (hoog gedragen) staart van de haan is blauw.

Later werd de staart zwart verlangd, en tegenwoordig weer blauw, met zwarte zoming, met een hoek van max. 45 graden.

Onder: Een tekening van Ludlow, 1912, met blauwgezoomde Andalusiërs, de haan met een hoog gedragen zwarte staart.

Op de officiële Spaanse website van de *Gallina andaluza azul británica* <http://www.andaluzaazul.es> staat de volgende geschiedenis te lezen:

Geschiedenis van de Blauwe Andalusiër

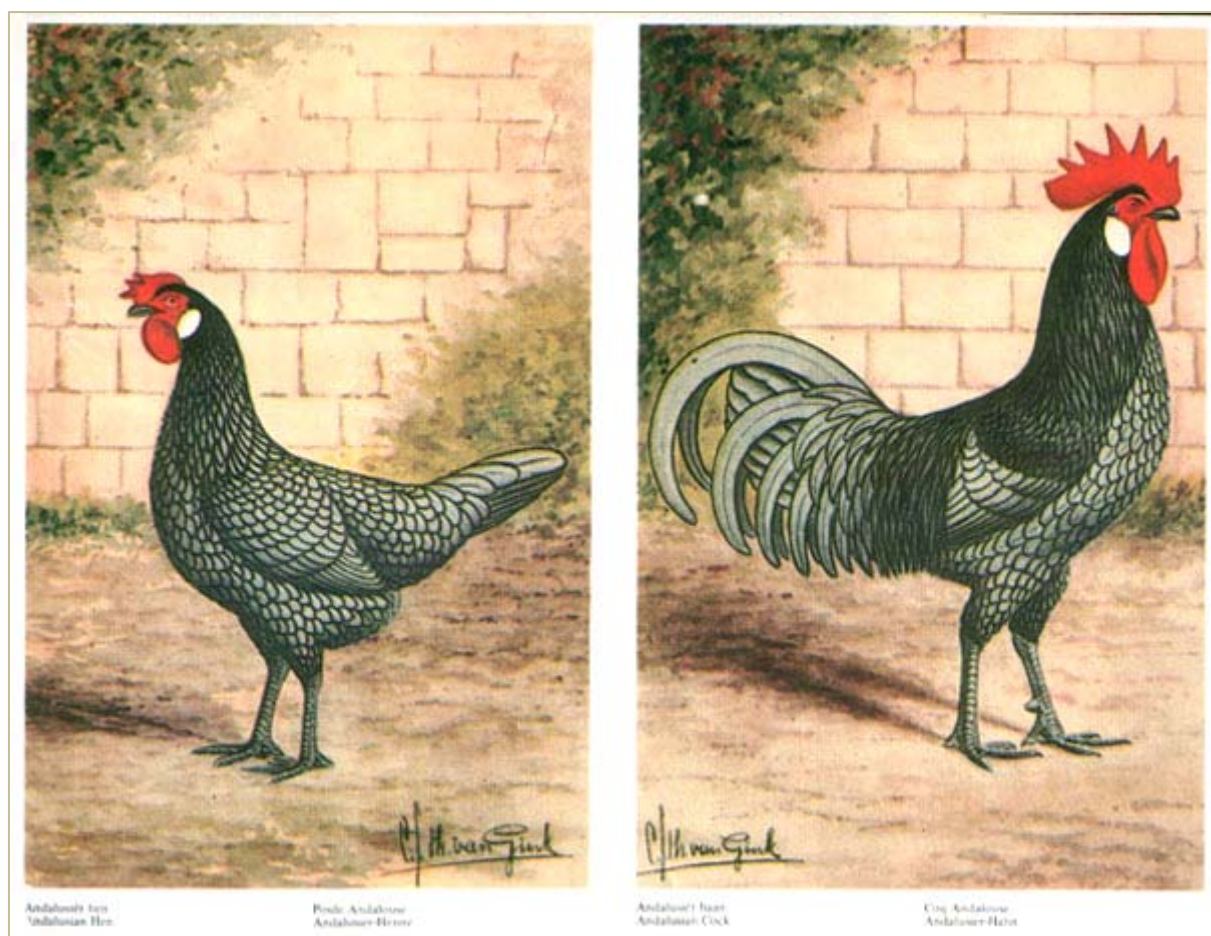
De Spaanse blauwe Andalusiër is het oudste (Spaanse) kippenras dat wordt beschreven in de boeken. Eerst analyseren wij de historische gegevens die te vinden zijn in de buitenlandse literatuur.

Martin Doyle schreef in zijn boek in 1854, een complete en uitgebreide beschrijving van het ras en de herkomst. Verwijzend naar de primitieve Andalusiër, schreef Doyle dat de wangen van deze hoenders min of meer gekleurd waren. (*Dus niet wit, zoals bij de Spaanse witwang. Red.*) Toen ze werden uitgevoerd naar Engeland, waren er maar weinig kippen in de blauwe kleur in Spanje. Van de twaalf dieren die de heer Taylor invoerde, hadden slechts drie de echte blauwe kleur, samen met enkele andere indicaties van de raszuiverheid. Taylor beschreef het ras als volgt: het heeft een grote kam, recht en gelijkmatig getand, witte wangen, blauwe poten, blauw of grijs verenkleed met de kleur van lood, terwijl elk van de veren omzoomd is met een lichtere tint.

Zoals beschreven door Taylor, waren deze kippen uitgevoerd uit Andalusië en hadden een zeer fijne zoming. Hij verwijst ook naar witte gezichten; dat was in het begin zeer gebruikelijk bij deze hoenders, maar de moderne Andalusiërs hebben zelden een wit gezicht en de zoming is altijd donker blauw-zwart in plaats van een tint lichter, zoals hierboven beschreven. Ook werden ze zeer gewaardeerd voor hun smakelijke bout.

In 1902, in 'The New Book of Poultry', schreef Lewis Wright dat de Blauwe Andalusiërs van tegenwoordig nogal verschillen van die welke al jaren bekend zijn onder deze naam.

De heer Weir, verwijzend naar het begin van de introductie van Spaanse kippen in Engeland, noemt Leonard Barber, die Andalusische kippen invoerde in 1846-1847, afkomstig uit Jerez de la Frontera. Hij vermeldt ook de import van de heer Taylor. Ze werden voor het eerst gepresenteerd in 1853 in Londen, samen met de Cornish en Devon Blue.

Boven: Tekening door Van Gink; deze tekening geeft het type weer zoals nu gewenst wordt, met de middelhoog gedragen, gezoomd blauwe staart.

In de Spaanse pluimveeliteratuur zijn er weinig gegevens. Echter, Fernando Orozco, een van de belangrijkste initiatiefnemers tot instandhouding van pluimveerassen in Spanje, beschrijft het ras en zijn geschiedenis in zijn boek 'Razas de gallinas españolas'.

Via literatuuronderzoek geeft Fernando Orozco ons een gedetailleerde uitleg van wat hij dacht van hun oorsprong. Hij gaf de gezoomde Blauwe Andalusiërs de toevoeging "Brits". Daarom heten deze kippen tegenwoordig *Gallina andaluza azul británica*.

Tot slot, na het lezen van het verhaal van de Blauwe Andalusische kip en vooral na het zien van de historische foto (zie genoemde website. Red.), kunnen we nu stellen dat de oorspronkelijke kip niet de zoming had van de huidige kippen. Dit zou de aanwezigheid kunnen verklaren van blauwe Andalusiërs in Andalusië en

andere regio's van Spanje die wel aan de rasstandaard voldoen, maar geen gezoomde veren hebben. Deze kippen zijn de oorsprong ofwel de 'moeders' van de huidige blauwe Andalusiërs, al zijn ze natuurlijk veel minder geselecteerd voor de tentoonstelling dan de 'echte' blauwe Andalusiërs. Hieruit kunnen we afleiden dat Fernando Orozco ze "Britse" genoemd heeft om ze te onderscheiden van de "Spaanse".

De Engelse geschiedenis

De Engelse en de Spaanse geschiedenis zijn geheel met elkaar in overeenstemming. In alle oude boeken van Engelse pluimveeschrijvers die ik via internet kon lezen, komt het er op neer dat de nieuwe, uit Spanje ingevoerde blauwe kippen al direct werden gekruist met de - reeds aanwezige - andere Spaanse raskippen (de Spaanse Witwang en de Minorca) als grondslag voor het gewenste type van de Blauwe Andalusiër. De door Harrison Weir genoemde *Cornish* en *Devon Blue* waren waarschijnlijk blauwe vechthoenders en volgens hem was het vrijwel zeker dat de eerste Andalusiërs daar ook mee gekruist zijn. De zwarte

Minorca's werden vooral gebruikt om de Blauwe Andalusiërs groter te fokken. Bovendien komt de zoming beter uit op een groter dier met een bredere veer. Het duurde overigens tot bijna 1900 voordat de eerste 'gezoomde' Andalusiërs op de shows kwamen, maar er was toen nog een lange weg te gaan naar het 'ideaalbeeld' van de zoming. De genetische basis voor het verschil tussen Andalusisch blauw-zwart gezoomd en ongezoomd blauw heeft weinig aandacht gekregen bij de onderzoekers. Dan Honour, een bekende Amerikaanse pluimveefokker die de geschiedenis van vele (mediterrane) kippenrassen heeft onderzocht, schreef mij het volgende: "Toen het *Columbia* gen werd toegevoegd, ontstond de mooie donkere zoming op de lichtere leigrijze grondkleur, wat een zeer mooi contrast gaf". Dat Co-gen is inderdaad in sommige stammen vastgesteld.

Veerkleur

De grondkleur van een perfecte Blauwe Andalusiër moet duidelijk blauw zijn, niet grijs of leisteek, maar een zilverachtige kleur blauw - bijna duifblauw, in feite. Elke veer op de borst, schouders en dijen moet gezoomd zijn met een duidelijke, scherpe en niet te smalle donkerblauwe tot zwarte omzoming, bij voorkeur glanzend. De veren zo breed mogelijk, des te mooier zal de zoming tot zijn recht komen.

De hals-, rug- en zadelveren van de haan hebben een glanzende, zeer donkerblauwe tot zwarte kleur. Deze veren hebben eigenlijk ook de zilverblauwe grondkleur, maar de zoming is zó breed dat de veren helemaal zwart lijken. De staart van de hanen is gezoomd blauw, ook de sikkels, in fraai contrast met het donkere zadelbehang. Ook het halsbehang van de hen is veel donkerder dan de

kleur van de rest van het lichaam, waarbij de kop en het bovendee van de hals zwart tonen; de onderste halsveren laten nog wat blauwe grondkleur zien met brede donkere zoming.

Historische foktips voor de juiste blauwe kleur en zoming

De fokadviezen die we kunnen lezen in de oude boeken zijn vandaag de dag nog altijd van toepassing en worden perfect verwoord door Debby. Het enige punt van twijfel is de kruising zwart x vuilwit. Volgens diverse oude boeken zou deze paring wel geheel blauwe kippen geven, maar deze blauwe kippen zouden niet veel donkere zoming laten zien. Lange tijd dacht men dat men ooit de blauwe kleur genetisch vast zou kunnen leggen, zodanig, dat er geen zwarte en vuilwitte nakomelingen geboren zouden worden. Dat was vóór de onder-

zoeken van Bateson en Punnett over de vererving van de kleur blauw gepubliceerd werden (1906) dus men had toen nog niet de benodigde genetische kennis. Men wist wel dat men, om de echt zilverblauwe grondkleur te verkrijgen, samen met een intensief gekleurde, scherpe zoming, het beste licht- en donkerblauw aan elkaar kon paren, zelfs beter dan twee ouderdieren met beiden de perfecte blauwe kleur, omdat de nakomelingen daarvan vaak te licht van kleur werden met een te lichte, onscherpe zoming. Advies was ook om er op te letten dat er niet de geringste zweem van bruin was in het halsbehang van de fokhaan, anders zou geen van zijn nakomelingen een heldere, blauwe grondkleur hebben. De zoming in de vleugels werd ook als belangrijk gezien; elke hen moest, indien mogelijk, slagpennen hebben met een duidelijke zwarte rand.

Bij gebrek aan goede blauwe hennen kon men eens proberen om een zwarte hen te paren aan een lichtblauwe haan, of een vuilwitte hen aan een donkerblauwe haan, om zo wat meer goed gekleurde fokdieren te krijgen. Pas in veel recentere boeken wordt geschreven dat ook vuilwit en zwart onderling gepaard kan worden, maar volgens Debby is dit toch geen gangbare praktijk.

Bronnen:

The Illustrated Book of Poultry, 1857, Martin Doyle; *The blue Andalusian*, 1897, Silver Dun; *The Poultry Book*, 1904, Harrison Weir; *Razas de gallinas españolas*, 1989, Fernando Orozco Piñán; *Rare Poultry Breeds*, 2006, David Scrivener; *Tijdschrift Arte Avicola*; <http://www.andaluzaazul.es> en <http://www.granjaonline.es/>